

Nešpor, K. (2017). Jak být milejší. Zdravé emoce prakticky a jednoduše. Praha: Portál, 158 s. ISBN: 978-80-262-1211-9.

„Zdravé emoce prospívají nám i okolí. Kromě toho sluší a dělají nás hezčí a přitažlivější.“ Takto MUDr. Nešpor uvádí svou novou knihu o emocích. A protože nenašel ucelený návod jak rozvíjet zdravé emoce, sepsal jej sám. V knize se autorovým zvědavým partnerem stal Jason, osoba, která chce mít jasno a nebojí se ptát a žádat vysvětlení. MUDr. Nešpor mu na všetečné otázky laskavě odpovídá, navádí ho, vysvětluje a uvádí konkrétní příklady dokreslující dané téma. Nejprve dochází k prozkoumání emocí a pak jim jsou věnovány jednotlivé kapitoly. Autor je přesvědčen, že díky rozboru jednotlivých emocí již nebudeme mít obtíže s jejich uvědoměním a jejich kultivací. Ke každé emoci přidává její stručnou definici, popisuje její projevy a přikládá zajímavé myšlenky nejrůznějších učitelů, spisovatelů, filozofů. Dále se věnuje zajímavostem, ať k původu slova, nebo jeho významu. Na závěr je vždy přidán jeden osobitý verš. Skrz knihu vede linka vztahující se k problematice závislosti a na příkladech je ukázáno, jak jsou jednotlivé emoce užitečné v léčebném procesu nebo v udržování abstinence. V knize nechybí ani příklady a konkrétní návody nácviku jednotlivých emocí.

V kapitole **Zdravé, nezdravé a potlačené emoce** nejdříve definuje autor rozdíl mezi myšlenkou a emocí. Zdůrazňuje, jak mnoho ovlivňují pozitivní emoce nejen kvalitu našich životů, zdraví, ale i schopnost správného uvažování. Pokud je člověk schopen si své zdravé emoce kultivovat, snáze si je uvědomuje a následně věnuje větší pozornost

svému citovému životu. Rozpoznávání vlastních emocí navíc umožňuje snazší sebeovládání a porozumění ostatním. I toto jsou důvody, proč MUDr. Nešpor považuje zdravé emoce při léčbě závislosti za velmi důležité. Zdravé emoce vznikají za příznivých okolností, např. setkáním se sympatickými lidmi, pobytem v příjemném prostředí. Už jen to, že se je pokoušíme hledat, nás vede na správnou cestu jak si příjemné emoce navodit, přivolat. Ty pak pomáhají v životní odolnosti, spokojenosti, přijímání a vyhodnocování skutečnosti, usnadňují strážlivé, přesné a realistické myšlení. Nezdravé emoce nás často odvádějí od reality. Nepříjemné vnitřní skutečnosti i skutečnosti z vnějšího světa jsou popírány, myšlení je deformováno. Své myšlenky o zdravých a nezdravých emocích propojuje s mírou energie, kterou máme a která nám proudí v těle. Zároveň skrz dechová cvičení, jež jsou doplněna i o návodné fotografie, ukazuje, jak s energií pracovat v zájmu udržení tělesné rovnováhy.

První z uvedených emocí, která je popsána jako jemná a příjemná, je **vděčnost**. Umí navodit pocit bezpečí i klidu a ochraňuje před sebelitováním, hněvem, neúctou, a dokonce i bažením. Projevujeme ji poděkováním, které má zejména v léčbě významný efekt. MUDr. Nešpor upozorňuje, že bychom neměli opomíjet fakt, že být vděčný zahrnuje i vděčnost za negativní projevy okolí, které nám umožňují dávat se novými cestami a stávat se lepšími, než jsme byli doposud.

Laskavost je květem, který vyrostl ze skromného semínka, vděčnosti. Umí zlepšovat mezilidské vztahy, je ochranou před stresem a zátěžovými událostmi. Je aktivní emocí, která, pokud je mířena k sobě i druhým, má sílu pomáhat i uzdravovat a zároveň dokáže zlepšit osobní vztahy a usnadnit péči o sebe i ostatní. Nezavrhuje ani vypočítavou laskavost. Jednak bývá spojena s protislužbou, kdy za laskavost získám užitek a zároveň díky předstírání této zdravé emoce skutečně mohu příjemný pocit vyvolat. Laskavost má i své úskalí. Příkladem je vyčerpaný člověk, jehož potencionální křečovitě sebeobětování by nikomu neprospělo, stejně jako přebírání odpovědnosti za druhé, které by způsobilo jen velkou neodpovědnost druhých.

Veselost se projevuje úsměvem, ba až hlasitým srdečným smíchem. Pokud je veselost u člověka v přirozené míře, může usnadnit problematické situace tak, že jsou vnímány s nadhledem a klidem. Smích ukazuje dobré úmysly a laskavou převahu. Navíc dokáže předcházet stresu či být jeho léčbou. MUDr. Nešpor je přesvědčen, že veselý člověk dokáže lépe myslet, snáze komunikovat, a dokonce lépe vypadá.

Ačkoliv se Jason rozčiluje, že **vytrvalost** není emocí, MUDr. Nešpor jej uklidňuje a vysvětluje, že se jedná o projev emoční stability a zralosti a že díky ní nabývají zdravé

emoce vyšší hodnoty. V případě konání nerozumných aktivit se jedná o umíněnost, paličatost a urputnost. Někdy jde dokonce i o návykovou nemoc. Na otázku, zda může být proces léčby návykových nemocí uspokojující, odpovídá MUDr. Nešpor názorem Jaroslava Skály, který viděl uspokojení z nárůstu dlouhodobě abstinujících klientů a zároveň z procesu učení terapeuta, který po letech péče získává větší zkušenosti. V souvislosti s vytrvalostí uvádí i fakt, že pěstování zdravých emocí nemusí mít okamžitý viditelný efekt.

Svědomitost označuje jednání, které je prováděno na základě našeho dobrého svědomí. Pokud tedy jednáme svědomitě, naše svědomí zůstává čisté. Svědomitou ignoranci doporučuje abstinujícím osobám, a to zejména v oblasti reklamy na alkohol, hazard, či výhodně se tvářících půjček od lichvářů.

Pokud v životě chápeme, jaké máme poslání, a známe smysl (**smysluplnost**) našeho života, můžeme hovořit o **sebedůvěře**, jež z těchto poznatků vychází. S dosahováním cílů, statečností a optimismem souvisí **odhodlání**, které zároveň závisí na množství naší energie. Pokud máme energie málo, je dobré s ní šetřit a její zdroj obnovit. Kladné odhodlání často nevyhází pouze z nás, ale i z doporučení a rad ostatních lidí. Je tedy dobré nechat si od ostatních poradit, co funguje, a také to pravidelně praktikovat.

Lidská **odvaha** je podmíněna zdravým hodnotovým systémem a dobrým rozhodováním, které umožní člověku podstoupit risk určité hodnoty za jinou, jež je vnímána na hodnotovém žebříčku ještě výše. Nehovoří se zde tedy o samoučelném riskování nebo přehnaném sebevědomí, které mohou být v určitých situacích odstrižením se od vlastních problémů. Naopak je vyzdvíženo přiměřené sebeovládání a účelné a cílevědomé jednání.

Spokojenost je většinou tichá emoce, která dokáže zahnat mnoho příznaků a jejímž projevem je nejčastěji klidný úsměv. Souvisí jak s hmotnými věcmi, tak nehmotnými záležitostmi. Lze jí docílit uspokojením rozumných potřeb. K lidské spokojenosti je nutné uvědomění si vlastní odpovědnosti a nepřebírání odpovědnosti za jiné.

Pokora je emoce s duchovním rozměrem. Je ochranným systémem před vlastním přeceňováním a je nakloněna k přijetí rady od moudřejších osob. Zároveň nám umožňuje rozhodování bez toho, aby nás zbavila odpovědnosti.

Důvěra, která v sobě má respekt vůči charakteru a umu ostatních, dává lidem klid a neplýtvá jejich časem. Vyžaduje určitou součinnost s moudrostí, která pak nedovolí dostat se do dvou krajních pozic, jimiž jsou cynická nedůvěra či naivní důvěřivost. V rámci léčby návykových nemocí mohou od klientů zaznívat touhy po okamžité bezvýhradné důvěře rodiny a blízkých. Ta se však po negativních zkušenostech nedá reálně očekávat. MUDr. Nešpor naopak uvádí, že určitá nedůvěra a ostražitost může způsobit užitek tím, že dochází ke zvýšení motivace být strážlivý. Dodává, že „*tzv. důvěrný vztah nevyžaduje naprostou důvěru*“.

Pokud MUDr. Nešpor hovoří o člověku, jenž směřuje k tomu, co je pro něj v životě skutečně důležité, má na mysli **skromnost**. Skromný člověk se nenechá rozhodit, přestože se nachází v situacích, které se míjejí s jeho očekáváním, představami. Netouží po životě se slávou a uznáním, často žije v ústraní. Nicméně přes tyto aspekty nehovoří o chudince, ale o člověku, který v mnoha ohledech může žít zdravěji a kvalitněji než ostatní. Skromnost doporučuje i ve spojení se sbíráním informací, které se hromadí v mozku, nabádá i k informační skromnosti. V oblasti léčby závislosti apeluje na skromné, lépe dosažitelné cíle.

Velkorysost pomáhá k objektivnímu vnímání světa, společně s nadhledem usnadňuje rozhodování správným směrem a zároveň v jisté míře usnadňuje komunikaci a mezilidské vztahy, pro jejichž stabilitu je podmínkou. Inteligence velkorysosti umožňuje člověku s radostí pomáhat, ale zároveň se nenechat zneužívat. Důvodem je srozumění s tím, že nejde o prospěšné jednání. Jedná se o zdravou emoci, která často vyžaduje určitou dávku odvahy.

Klidné štěstí je motivující emoci podporující chuť k životu, pomáhá posilovat vzájemné vztahy, umí ochraňovat před neveselými stavy a apatií. Malé zdroje štěstí, které si abstinující osoby umí objevit, jim usnadňují abstinenci. Naopak „štěstí“ v podobě návykového hraní nebo patologického hráčství dokáže vyždímat mozek tak, že pocítit znovu pozitivní pocity se podaří až po určité nezanedbatelné době, kdy mozek jedince přejde do lepší kondice a psychika se opět ustálí.

Hrdost nepostrádá sebevědomí a vychází z dobrého vnímání skutečnosti. Umožňuje si snáze uvědomit, že jsme nadaní, máme schopnosti a životní možnosti. Dokonce nás dokáže ochránit před smutnou a sebelítostivou náladou. Pýcha nemá na rozdíl od hrdosti reálný základ.

Obdiv je cit vycházející z reality, který se projevuje opravdovostí a ušlechtilostí. Umožňuje inspiraci druhými a zároveň umožňuje snáze vnímat silné stránky jiných osob. Je zdrojem tvořivosti, je nezištný, a navíc dokáže ochránit před zlobou, pohrdáním a pýchou.

Respekt, skromná demokratická emoce, umožňující společně vycházet lidem s odlišným názorem. Je nenápadná a nevyžaduje okázalost.

Okouzlení často souvisí se situací, kdy se projeví něco neznámého, co nás může překvapit. Člověk, o kterém se říká, že se nechal okouzlit, vlastně dle MUDr. Nešpora vytvořil podmínky, jež umožnily, aby okouzlení vůbec vzniklo a poté se dál rozvíjelo.

Úleva je intenzivní emoce, kterou popisují mnozí patologičtí hráči po rozkrytí svého problému s hraním. Jak MUDr. Nešpor uvádí, úleva se objevuje po zvládnutí stresové situace, umí ochránit před tenzí, zdravotními problémy i únavou. Úlevy se nám dostává i díky humoru. Vtipy se totiž často zabývají tématy, která mohou u někoho vzbuzovat strach. Úlevu může cítit i abstinující člověk od návykových

látek. Pokud abstinuje s podporou jiných osob se stejnou potíží, může jej současně provázet i pocit vděčnosti. Zároveň se pro ně opět stává inspirativním.

Zájem a zaujetí jsou ceněny v rámci mezilidských vztahů a umožňují se v těchto vztazích lépe orientovat. Pokud je však pacient v léčbě přesvědčen, že příčinou jeho závislosti je právě to, že ho to baví, je dobré vysvětlit rozdíl mezi zábavou a bažením. Samotné bažení, i překonané, je vyčerpávající a je nutné ho léčit. Naopak zábavu je možné si vychutnat.

Soucit můžeme projevovat v nejrůznějších podobách. Můžeme druhého vyslechnout, můžeme někoho podpořit, nabídnout pomoc či řešení. MUDr. Nešpor upozorňuje na nesprávnou záměnu soucitu se sebelítostí. Na rozdíl od sebelítosti, ve které je hněv a křivda, je soucit objektivnější emocí, v níž lze najít pochopení.

Přejícnost jednak umožňuje lidem spolupracovat a zároveň působí preventivně před nesmyslným soupeřením. K přejícnosti nepatří ironie, která shazuje radostné pochování a pocity. Je to emoce typická pro pevné přátelství.

Vyrovnanost je emoční stabilita. Být pozitivně emočně stabilní je nesnadné v neočekávaných situacích, na rozdíl od doby, kdy se nám daří dobře. Člověk, který to zvládá, dokáže i v krizi působit pozitivně na své okolí, jedná účelně a ještě neztrácí humor. Nahrazení hněvu vyrovnaností je odpuštění. Vzhledem k tomu, co o hněvu tvrdí autor, a to, že škodí zejména té osobě, která jej prožívá, je dobré se naučit odpouštět zejména sobě.

Emocí, o které je MUDr. Nešpor přesvědčen, že k dobrému jednání motivuje nevíce, je **láska**. Dokonce ji nazývá královnou zdravých emocí. Nejenže nám vnáší do života světlo, ale zároveň dokáže ochránit lidi před smutkem, netečností, lhostejností. V jejím projevu se objevují tendence k pomoci, péči, pochopení a sblížení se.

V závěru publikace shrnuje autor fakt, že se v našich životech mohou objevit nezdravé emoce. Aby však nedošlo k jejich zřetězení, je dobré si uvědomit sám sebe a následně tím povzbudit emoce zdravé. Pro jejich nácvik pak nabízí autor více jak deset postupů a přidává na toto téma ještě pohled čínské medicíny, který je mu osobně blízký.

Poslední tečkou za textem je odpověď Jasoně na otázku, zda je po dialogu s autorem milejší. Jasoně se opravdu domnívá, že u něj v oblasti vnímání emocí došlo k posunu a asi se k sobě i druhým chová o něco lépe. A jaká bude vaše odpověď?

*Mgr. Jana Švadlenová
jana.svadlena@seznam.cz*

Recenzentka je supervizorka, pracuje jako terapeutka v Ambulantních adiktologických službách DRUG – OUT Klub, z.s., v Ústí nad Labem a je studentkou Fakulty humanitních studií UK, Praha.